

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1920 kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om
ändrad lydelse av § 12 riksdagsordningen.*

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Clason, frih. Adelswärd*, Hellberg*, K. J. Ekman*, Thulin, von Geijer, Modig, Norling*, H. G. Andersson*, Larsén, Janson i Kungsör, Jansson i Edsbäcken, Zander*, Henrikson, Hansson i Gårda*, Persson i Tofta, Nilsson i Antnäs, Karlsson i Vadstena och Persson i Fritorp*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 326, av herr Fast m. fl. hemställes, »att riksdagen ville som vilande till grundlagsenlig behandling för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse av riksdagsordningens § 12:

§ 12.

Ledamot av första kammaren, som icke är bosatt å ort, där riksdag hålles, åtnjuter av statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt i dagtraktamente under riksdagen fyrtio riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt fyratusenåttahundra riksdaler. Ledamot — — — — — åter.

Ledamot av första kammaren, som är bosatt å ort, där riksdag hålles, undfår i dagtraktamente trettio riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt tretusensexhundra riksdaler.

Den ledamot — — — — — befallningshavande.»

Till stöd för sin hemställan hava motionärerna anfört följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 5 saml. 31 häft. (Nr 43.)

»I motion vid 1917 års riksdag föreslog herr Kjellén, att riksdagsmannaarvodet skulle höjas från 10 kronor per dag och högst 1,200 kronor till 15 kronor per dag och högst 2,000 kronor. För riksdagsman, bosatt i stad, där riksdag hålles, föreslogs, att dittillsvarande arvode skulle förbli oförändrat.

Vid samma riksdag yrkade herr Rydén i en motion, att riksdagsmannaarvodet skulle höjas till 3,000 kronor för riksdagsman, som icke hade sitt hemvist i stad, där riksdag hålles, samt till 2,000 kronor för annan riksdagsman, dock att för de fall, då enligt §§ 12 och 23 riksdagsordningen arvodet beräknades per dag, dagtraktamentet skulle i det förra fallet utgöra 20 kronor, i det senare fallet 15 kronor.

Utskottet fann i likhet med motionärerna en höjning av riksdagsarvodet i hög grad påkallad. I fråga om sättet, varpå detta borde beräknas, hade motionärerna ansett, att hänsyn borde tagas till den förlängning av sessionerna som faktiskt inträtt sedan 1865. Som normal riksdagstid hade nämligen herr Rydén antagit 5 månader, herr Kjellén omkring 4 $\frac{1}{2}$ månader. Utskottet ansåg, att den i grundlagarna förutsatta normaltiden icke borde utan tvingande skäl uppgivas. Dock borde man vid arvodets fastställande även räkna med en mindre förlängning utöver de 4 månaderna, men formellt blott räkna med den grundlagsstadgade tiden. I enlighet härmed föreslog också utskottet ett dagtraktamente å 20 kronor men beräknat endast för den i grundlag fastställda riksdagstiden, alltså med en maximisiffra av 2,400 kronor. För riksdagsman, bosatt å ort, där riksdag hålles, föreslogs ett dagtraktamente av 15 kronor med ett maximibelopp å 1.800 kronor. Riksdagen biföll förslaget, som vid 1918 års riksdag grundlagsfästades.

Visserligen hade konstitutionsutskottet vid 1917 års riksdag framhållit, att det måste följa både av arvodesbestämmelsernas karaktär av grundlagsbud och av deras ömtåliga natur i övrigt, att arvodesförhöjningen gjordes så pass stor, att nya ändringar i bestämmelserna icke under närmaste tid behövde ifrågasättas.

Trots frågans grundliga natur kan det dock tyvärr ej undvikas, att den åter bringas inför riksdagen. Det har nämligen visat sig, att de onaturligt höga levnadskostnaderna i stort sett ingalunda minskats. Då arvodesförhöjningen företogs, framhölls, att den ej skulle beräknas efter de då rådande utomordentliga förhållandena, utan så, att, när ett normalt tillstånd åter inträdde, den skulle komma att fullt motsvara sitt ändamål.

En dylik återgång har emellertid icke ägt rum under den tid, som följt, sedan riksdagsarvodena reglerades. I stället har sedan våren 1917

levnadskostnaderna ytterligare väsentligt stegrats. Erfarenheten har jämväl ådagalagt, att man ej heller kan för överskådlig tid förvänta någon nämnvärd sänkning av den nuvarande prisnivån.

Under sådana förhållanden måste det på våren 1917 fastställda dagtraktamentet betraktas såsom varande alltför lågt tilltaget. Om man beräknar, att riksdagen hålles samlad *minst* 20 dagar utöver den grundlagsstadgade tiden, blir dagtraktamentet i verkligheten blott något mera än 17 kronor. Med hänsyn till, att många av riksdagens ledamöter måste under riksdagstiden — och i vissa fall även någon tid efteråt — gå förlustiga hela sin arbetsförtjänst, så att med ovannämnda summa skall bestridas såväl representantens uppehälle vid riksdagen som ock underhållet av hans familj i hemorten, torde det nuvarande arvodets otillräcklighet vara fullt ådagalagd. Vid sådant förhållande måste det vara uppenbart, att regleringen av riksdagsarvodena vid 1917 års riksdag på grund av förhållanden, som man då icke kunde överblicka, icke erhöll den avsedda, definitiva lösningen.

Man kan även eriura om, att Sverige alltså befinner sig bland de stater, som lämna den lägsta ersättningen för riksdagsmannauppsdragets fullgörande. Redan före kristidens inträde åtnjoto riksdagsmännen i Tyskland, Sachsen, Belgien, Holland, Norge, Bayern och Italien ett arvode, varierande mellan 2,600—4,800 kronor. Högst antagligt är, att dessa belopp nu under krisåren undergått en kraftig höjning. Så är exempelvis fallet i Norge, där stortingsmännen å sitt arvode — 3,000 kronor — åtnjota dyrtidstillägg i likhet med statens tjänstemän.

Vid beräkning av den arvodesökning, som nu erfordras, torde man böra utgå från den principen, att ersättningen för med riksdagsmannauppsdraget förenade utgifter sättes till ett sådant belopp, att ett mottagande av riksdagsmannakall ej behöver innebära ekonomiska uppoffringar av den art, att de äventyra vederbörandes existens eller över huvud försvåra möjligheten till den ekonomiskt fullt oberoende ställning, som en folkrepresentant måste intaga. Bäst hade varit, om den erforderliga ökningen hade kunnat ske i form av dyrtidstillägg, varigenom den kunnat lätt anpassa sig efter prislägets skiftningar. Då denna väg dock med hänsyn till konstitutionella betänkligheter synes vara svårframkomlig, se vi oss nödsakade påyrka en ny grundlagsändring. Vi föreslå, att arvodet sättes till ett belopp av 40 kronor per dag, vilket dagtraktamente för riksdag dock ej må överstiga sammanlagt 4,800 kronor. För de representanter, som äro bosatta å ort, där riksdag hålles, bör, som hittills, arvodet beräknas 25 procent lägre, d. v. s. till 30 kronor per dag och högst 3,600 kronor.

Såsom härav framgår, hava vi i fråga om maximibeloppets förhållande till den tid, under vilken riksdag må jämlikt § 5 riksdagsordningen vara samlad, ställt oss på den nuvarande grundlagsuppfattningens ståndpunkt. Då emellertid riksdagen så gott som undantagslöst är samlad längre tid än fyra månader, blir i allmänhet det effektiva riksdagsarvodet per dag mindre än det av oss föreslagna. Beträffande riksdagsman, som icke är bosatt å ort, där riksdag hålles, blir det verkliga dagtraktamentet, om riksdag hålles samlad

till och med den 19 maj.....	36 kronor 92 öre
» » » » 29 »	34 » 28 »
» » » » 8 juni	32 » — »
» » » » 18 »	30 » — »

Då under de senare åren riksdagarna hava tenderat till att först kunna avslutas omkring medio av juni, blir sålunda enligt vårt förslag det effektiva dagarvode något mera än 30 kronor. Särskilt med hänsyn till dem, som av sitt riksdagsmannaarvode måste trygga icke blott sitt eget upphålle vid riksdagen, utan även den i hemorten varande familjens underhåll, kan ett sådant arvode ingalunda anses för högt tilltaget.»

Samtidigt med denna motion har utskottet till behandling förehaft en i första kammaren väckt motion, nr 178, vari herr *Reuterskiöld* hemställer, att riksdagen för sin del måtte till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande ändrade lydelse av § 12 riksdagsordningen:

»Ledamot — — — ej må överstiga vid lagtima riksdag sammanlagt två tusen fyra hundra riksdaler och vid urtima riksdag sexhundra riksdaler. Ledamot — — — åter. Ledamot — — — överstiga vid lagtima riksdag sammanlagt ett tusen åtta hundra riksdaler och vid urtima riksdag fyra hundra femtio riksdaler.

Den — — — befallningshavande».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

1919 års
riksdag.

Vid 1919 års lagtima riksdag väcktes i andra kammaren av herr Werner m. fl. en motion, vari bland annat hemställdes om riksdagsarvodets höjning till 3,600 kronor eller annat skäligt belopp. I sitt utlåtande i anledning av denna motion anförde konstitutionsutskottet bland annat följande:

»Nu gällande bestämmelser för riksdagsmännens arvoden hava tillkommit genom en vid 1917 och 1918 års riksdagar vidtagen arvodesreglering. Till grund för denna låg enligt konstitutionsutskottets motivering bl. a. den förutsättningen, att arvodets effektiva värde ungefärligen borde motsvara det, som dåvarande arvodesbelopp ägde vid den tidpunkt (1866), då det bestämdes.

Utgår man från denna av riksdagen godkända grundsats såsom normerande för arvodet, synes det utskottet uppenbart, att det 1917—18 fixerade beloppet, såsom förhållandena nu ställa sig, ej fyller den anförda förutsättningen. De genom penningvärdets häftiga fall utomordentligt stegrade levnadskostnaderna hava gjort den nyligen stadgade ersättningen otillräcklig. I detta avseende vill utskottet ej underkänna de motiv, som motionärerna anfört till stöd för sin hemställan.

Emellertid finner sig utskottet icke kunna tillstyrka, att en ny reglering av riksdagsmännens arvoden nu företages. Den nuvarande tidpunkten med dess ovissa prisförhållanden anser utskottet i varje fall icke vara lämplig för en dylik reglering »

Sedan utskottet därefter ingått på möjligheten av arvodeshöjningens utgående i form av dyrtidstillägg, fortsatte utskottet: »För att en mera varaktig och tillfredsställande lösning av arvodesfrågan skall kunna ernås, torde därför, enligt utskottets mening, en lämpligare tidpunkt böra avvaktas.»

På grund av dessa skäl avstyrkte utskottet den väckta motionen, vilken ock avslogs av båda kamrarna.

Såsom av det föregående framgår, ansåg konstitutionsutskottet vid 1919 års lagtima riksdag alltså, att det 1918 bestämda riksdagsarvodet på grund av penningvärdets snabba fall vore otillräckligt, men höll före, att en lämpligare tidpunkt borde avvaktas för den arvodesökning, som utskottet tydligen ansåg oundgänglig för det fall, att en minskning av levnadskostnaderna icke inträdde. Numera kan, enligt utskottets mening, en dylik arvodesökning icke längre undanskjutas. Förhoppningarna om en mera betydande stegring av penningvärdet hava icke gått i uppfyllelse, snarare synes detsamma tendera till en stabilisering på de sista årens låga nivå; därmed är det uppenbart, att, om, såsom ofta framhållits, arvodets effektiva värde skall motsvara det 1866 stipulerade beloppet, en ytterligare förhöjning av detsamma är oundgänglig. I de flesta främmande länder hava också, såsom en följd av penningvärdets fall, betydande förhöjningar av folkrepresentanternas arvode vidtagits. Den praktiska nödvändigheten av en dylik höjning i vårt

*Utskottets
yttrande.*

land torde också vara alltför allmänt erkänd för att behöva särskilt belysas.

Om det alltså torde kunna fastslås, att en höjning av riksdagsmännens arvode är oundgängligen påkallad, kunna givetvis däremot olika meningar finnas beträffande formen för denna förhöjning och storleken av densamma. Vad beträffar formen för förhöjningen har utskottet stannat för den väg, som vid 1918 års arvodeshöjning följdes, nämligen att fortfarande fixera arvodesbeloppet i riksdagsordningen. Vad beträffar den tid, för vilken arvode skall kunna utgå, anser utskottet, i olikhet mot årets motionärer, en förlängning av densamma från de nu bestämda 120 till 140 dagar vara av behovet påkallad. Utskottet anser visserligen önskvärt, att riksdagarna icke över hövan förlängas, men då det, efter vad senare års erfarenhet ger vid handen, icke finnes anledning antaga, att riksdagen i regel skall kunna åtskiljas förr än omkring den 1 juni, är det enligt utskottets mening icke lämpligt, att arvodet upphör redan omkring den 10 maj. Vad slutligen angår storleken av det för dag beräknade arvodet, anser utskottet, att, med den beräkning av tiden för arvodets utgående, som utskottet förordar, dagsarvodet ej bör sättas så högt som motionärerna föreslagit. Utskottet har därför stannat vid att föreslå ett dagsarvode av 32 kronor, vilket i det närmaste kommer att motsvara ett arvode för hel riksdag av högst 4,500 kronor, detta dock med en reduktion för på riksdagsorten bosatta personer, som motsvarar den för närvarande gällande. Om den av utskottet sålunda föreslagna förhöjningen av riksdagsarvodet vidtages, och om därjämte tiden för arvodets utgående förlänges på sätt, utskottet förordar, torde arvodets effektiva värde något så när komma att motsvara det vid riksdagsordningens antagande stipulerade beloppet.

De i herr Reuterskiölds motion anförda skälen för en ändring av § 12 riksdagsordningen i sådan riktning, att vid urtima riksdag arvode icke skulle utgå för längre tid än högst en månad, äro enligt utskottets uppfattning icke övertygande. Främst vill utskottet betona, att det av motionären åberopade förhållandet, att 1919 års urtima riksdag på grund av kända orsaker under någon tid måste vara samlad, utan att verkliga arbetsuppgifter förelågo, icke synes utgöra något skäl för den föreslagna grundlagsändringen. Orsakerna till detta förhållande voro nämligen av den exceptionella art, att dylika blott i sällsynta undantagsfall kunna tänkas föreligga. Därjämte må påpekas, att motionärens antagande, att en sessionstid av en månad vid urtima riksdag i varje fall skulle vara till-

räcklig, vid en blick på hittillsvarande urtima riksdagars sessions-tider icke besannas; de sex urtima riksdagar, som efter den nya riksdagsordningens genomförande sammankallats, hava i själva verket varit samlade respektive 27, 43, 45, 17, 55 och 104 dagar, varvid beträffande den sista av dessa riksdagar, 1919 års urtima riksdag, är att märka, att de kungl. propositionerna av riksdagen slutbehandlats efter 69 dagar. I själva verket hava alltså de fall, då urtima riksdagar slutfört sitt arbete efter kortare tid än en månad, utgjort av särskilda orsaker betingade undantag. Då enligt utskottets uppfattning ingen anledning finnes att befara, att urtima riksdag skall behöva vara samlad längre tid än verkliga arbetsuppgifter föreligga och arvode sålunda bör utgå, anser sig utskottet icke böra biträda motionärens yrkande.

Utskottet får alltså hemställa,

1:o) att riksdagen, i anledning av motionen II: 326, ville för sin del som vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

Förslag

till ändrad lydelse av § 12 riksdagsordningen:

§ 12.

Nuvarande lydelse:

Ledamot av första kammaren, som icke är bosatt å ort där riksdag hålles, åtnjuter av statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt i dagtraktamente under riksdagen tjugu riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt två tusen fyra hundra riksdaler. Ledamot, som under lagtima riksdag efter beviljad ledighet besöker hemorten, äge att av statsmedel undfå ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för två resor fram och åter.

Ledamot av första kammaren,

Utskottets förslag.

Ledamot av första kammaren, som icke är bosatt å ort där riksdag hålles, åtnjuter av statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt i dagtraktamente under riksdagen *trettiotvå* riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt *fyratusen femhundra* riksdaler. Ledamot, som under lagtima riksdag efter beviljad ledighet besöker hemorten, äge att av statsmedel undfå ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för två resor fram och åter.

Ledamot av första kammaren,

Nuvarande lydelse:

som är bosatt å ort där riksdag hålles, undfår i dagtraktamente femton riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt ett tusen åtta hundra riksdaler.

Den ledamot av kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för varje dag han utebliver vara förlustig det honom enligt föregående moment tillkommande dagtraktamente.

Vill ledamot av kammaren befattningen sig avsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshavande.

Utskottets förslag:

som är bosatt å ort där riksdag hålles, undfår i dagtraktamente *tjugufyra* riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt *tretusen fyrahundra* riksdaler.

Den ledamot av kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för varje dag han utebliver vara förlustig det honom enligt föregående moment tillkommande dagtraktamente.

Vill ledamot av kammaren befattningen sig avsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshavande.

2:o) att herr Reuterskiölds motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 maj 1920.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservationer:

1) av herrar *Clason, K. J. Ekman* och *H. Gösta Andersson*, som anförde:

I fråga om arvodet vid lagtima riksdag hava vi anslutit oss till utskottets förslag. Däremot hava vi ansett, att utskottet med anledning av herr Reuterskiölds motion även bort tillstyrka en reglering av arvodet vid urtima riksdag. Alldeles oberoende av de anledningar, som kunna föranleda, att en urtima riksdag hålles samlad, utan att verkliga arbetsuppgifter föreligga, är det lika litet då, som under en lagtima riksdags s. k. »förpuppning», efter det dess arbetsuppgifter upphört, lämpligt, att riksdagsmännen äga uppbära arvoden, sedan deras arbeten upphört. En normaltids av en månad för urtima riksdag synes emellertid för kort, varemot en normaltids av 60 dagar eller två månader synes tillräcklig. Skulle mot förmodan omständigheterna påkalla en utsträckning av en urtima riksdags arbetsuppgifter över längre tid, är det lämpligare att följa föredömet från 1905, med två urtima riksdagar, än att såsom 1919 åt riksdagsmännen utbetala arvoden för längre, från riksdagsgöröml fria uppehåll i hemorten.

Uträknade efter respektive 32 och 24 kronor, skulle arvoden för riksdagsmän bosatta utom, respektive på riksdagsorten för en normaltids av 60 dagar utgöra något över 1,900, respektive 1,400 kronor; till vilka summor maximibeloppen synas kunna utjämnas.

Grundlagstexten bör uppenbarligen omfatta bestämmelser om arvoden vid både lagtima och urtima riksdagar.

På grund av ovanstående hava vi yrkat, att utskottet skulle föreslå riksdagen att för sin del till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

Förslag

till ändrad lydelse av § 12 riksdagsordningen:

Nuvarande lydelse:

Ledamot av första kammaren, som icke är bosatt å ort där riksdag hålles, åtnjuter av statsmedel

Föreslagen lydelse:

Ledamot av första kammaren, som icke är bosatt å ort där riksdag hålles, åtnjuter av statsmedel

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 5 saml. 31 häft. (Nr 43.)

Nuvarande lydelse:

ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt i dagtraktamente under riksdagen tjugu riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt två tusen fyra hundra riksdaler. Ledamot, som under lagtima riksdag efter beviljad ledighet besöker hemorten, äge att av statsmedel undfå ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för två resor fram och åter.

Ledamot av första kammaren, som är bosatt å ort där riksdag hålles, undfår i dagtraktamente femton riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt ett tusen åtta hundra riksdaler.

Den ledamot av kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för varje dag han utebliver vara förlustig det honom enligt föregående moment tillkommande dagtraktamente.

Vill ledamot av kammaren befattningen sig avsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshavande.

Föreslagen lydelse:

ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt i dagtraktamente under riksdagen *trettiotvå* riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt *vid lagtima riksdag fyratusen femhundra riksdaler och vid urtima riksdag ettusen niohundra riksdaler*. Ledamot, som under lagtima riksdag efter beviljad ledighet besöker hemorten, äge att av statsmedel undfå ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för två resor fram och åter.

Ledamot av första kammaren som är bosatt å ort där riksdag hålles, undfår i dagtraktamente *tjugufyra* riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt *vid lagtima riksdag tretusen fyrahundra riksdaler och vid urtima riksdag ettusen fyrahundra riksdaler*.

Den ledamot av kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för varje dag han utebliver vara förlustig det honom enligt föregående moment tillkommande dagtraktamente.

Vill ledamot av kammaren befattningen sig avsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshavande.

2) av herrar *von Geijer, Henrikson och Nilsson* i Antnäs, som anförde:

Vi äro ense med majoriteten därutinnan, att det våren 1917 fastställda dagtraktamente åt riksdagens ledamöter måste betecknas såsom

för lågt tilltaget, och att för den skull en höjning av detsamma är av omständigheterna betingad; och föreslå vi, att detsamma sättes till 35 kronor.

Utskottet har beträffande den tid, för vilken arvode skulle beräknas, ansett en förlängning av densamma från de nu bestämda 120 till 140 dagar vara av behovet påkallad. Vi hava härutinnan en avvikande mening och hålla före att den i grundlagarna förutsatta normaltiden av 4 månader icke bör utan tvingande skäl övergivas och att sådana icke förebragts.

Låt vara att under senare tider efter 1914 riksdagssessionerna ej obetydligt överskridit denna tid. Vi vilja emellertid hålla före, att denna omständighet i ej oväsentlig mån sammanhänger med det förhållandet, att denna period varit en brytningstid, och att för den skull, enligt vår mening, anledning föreligger för antagandet, att en minskning i riksdagsarbetet kan motses, sedan de nya förhållanden, som varit för perioden utmärkande, vunnit stadga.

Emellertid huru härmed än må förhålla sig, självfallet synes oss vara, att riksdagssessionernas längd i högst väsentlig grad är beroende av att riksdagsarbetet anläggas och utföres på ett tidsbesparande sätt. Utan att ingå på frågan, huruvida fel och försummelser härutinnan kunna påvisas, vilja vi framhålla, att betänklighet måste möta för vidtagande av en åtgärd, som kan vara ägnad att framkalla sådana. Vi för vår del anse, att så är förhållandet med förslaget att utsträcka tiden för arvodets utgående. Vissheten om att från viss dag arvodet ej mera utgår, synes oss ofrånkomligt böra verka i riktning att påskynda arbetet, liksom å andra sidan — och detta kanske i än högre grad — vid riksdagens början vissheten om, att för sessionerna beräknats förlängd tid kan komma att verka, att behövlig sparsamhet med tiden ej kommer att iakttagas.

På grund av det anförda hemställa vi,

att riksdagen, i anledning av motionen II: 326, ville för sin del som vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

F ö r s l a g

till ändrad lydelse av § 12 riksdagsordningen:

§ 12.

Ledamot av första kammaren, som icke är bosatt å ort där riksdag hålles, åtnjuter av statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt i dagtraktamente under riksdagen *trettiofem* riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt *fyratusen tvåhundra* riksdaler. Ledamot, som under lagtima riksdag efter beviljad ledighet besöker hemorten, äger att av statsmedel undfå ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för två resor fram och åter.

Ledamot av första kammaren, som är bosatt å ort där riksdag hålles, undfår i dagtraktamente *tjugusju* riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt *tretusen tvåhundrafyrtio* riksdaler.

Den ledamot av kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för varje dag han utebliver vara förlustig det honom enligt föregående moment tillkommande dagtraktamente.

Vill ledamot av kammaren befattningen sig avsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshavande.

Därjämte har herr *von Geijer* anmält, att han vidkommande det av herr *Clason* m. fl. reservationsvis gjorda yrkandet, att arvodet vid urtima riksdag skulle begränsas till högst 60 dagar, instämt i den av herr *Clason* m. fl. sålunda framförda principen.

3) av herr *Persson* i Fritorp, som anført:

Vinner utskottets hemställa riksdagens bifall och sålunda dag-arvode komme att utgå under 140 dagar, skulle den gamla bestämmelsen, att riksdagen skall pågå i 4 månader, i realiteten vara upphävd. Med en nära nog till visshet gränsande säkerhet kan förutses, att genom den föreslagna ändringen kommer riksdagen aldrig att sluta före den 1 juni, och till en sådan lösning av arvodesfrågan är jag obenägen medverka.

I motsats härtill hade jag funnit det varit mera önskvärt, att arvodet satts till fixt belopp för varje lagtima riksdag, med den förutsättningen att riksdagen skulle vara fyra månader, och jag tror att en sådan anordning skulle varit en sporre till intensivare arbete. En annan utväg, som bragts på tal inom utskottet, var den att fastställa arvodet till ett visst årsarvode och därutöver »dyrtidstillägg» med hänsyn till rådande dyrtid, och hade en sådan lösning varit genomförbar, hade jag ansett den varit både lycklig och rättvis.

Jag erinrar därom, att arvodet t. o. m. 1917 utgick med 1,200 kronor och fr. o. m. 1918 med 2,400 kronor, och att redan nu, som utskotts-majoriteten föreslår, nära nog fördubbla det så sent som 1918 fastställda arvodet, anser jag vara en alltför våldsam fart. För övrigt torde man väl våga antaga, att nu rådande dyrtid icke skall bliva permanent; alla önska och hoppas vi alltjämt en förändring till mera normala förhållanden.

Att då under tryck av dyrtiden fastställa riksdagsmannaarvodet till 4,500 kronor, anser jag icke vara välbetänkt; en gång grundlagsfäst torde en nedsättning icke vara så lätt att få genomförd, vore den än så befogad. Jag har därför inom utskottet yrkat, att arvodet måtte fastställas till 30 kronor per dag, vilket arvode för lagtima riksdag icke må överstiga sammanlagt tre tusen sexhundra kronor, samt att arvodet till ledamot, som är bosatt å ort där riksdag hålles, skall utgå med tre fjärdedelar av nyss nämnt belopp.